

Gecoördineerd arbeidsmarktonderzoek onder hoger opgeleiden: methodiek en resultaat

Citation for published version (APA):

van Dam, J. W., Heijke, J. A. M., & Ramaekers, G. W. M. (1990). Gecoördineerd arbeidsmarktonderzoek onder hoger opgeleiden: methodiek en resultaat. *U & H*, 37(2), 82-91.

Document status and date:

Published: 01/01/1990

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Gecoördineerd arbeidsmarktonderzoek onder hoger opgeleiden: methodiek en resultaat

- Naar vergelijkbaarheid door standaardisatie -

door

drs. J. W. van Dam, prof. dr. J. A. M. Heijke, drs. G. W. M. Ramaekers

PERSONALIA

De auteurs zijn allen verbonden aan het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht. Zij zijn drs. R. K. W. van der Velden, eveneens verbonden aan het ROA, erkentelijk voor commentaar op een eerdere versie.

SAMENVATTING

In een eerdere bijdrage aan dit tijdschrift hebben de auteurs duidelijk gemaakt dat de meeste resultaten van follow-up onderzoek onder universitaire afgestudeerden niet onderling vergelijkbaar zijn vanwege de grote verschillen in de gehanteerde onderzoeksmethoden. In een later verricht onderzoek voor het HBO werden soortgelijke conclusies getrokken. In het onderstaande artikel stellen zij een informatie-systeem voor waarmee systematisch gedetailleerde gegevens over de arbeidsmarkt voor afgestudeerden van het hoger onderwijs kunnen worden gegenereerd die vergelijkingen tussen studierichtingen en instellingen voor het hoger onderwijs wel toelaten. Ook staan zij stil bij de organisatievormen waarbinnen dergelijk onderzoek kan plaatsvinden en de methoden waarmee de onderzoekresultaten op toegankelijke wijze kunnen worden gepresenteerd aan de verschillende groepen belanghebbenden.

Inleiding

In een eerder artikel in dit tijdschrift is door ons aandacht geschonken aan de grote verscheidenheid in het zogeheten „follow-up” onderzoek onder afgestudeerden van universiteiten¹). Daarin constateerden wij enerzijds dat er in de afgelopen jaren in toenemende mate onderzoek is verricht naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden. Anderzijds signaleerden we een zekere „wildgroei”: de meeste onderzoekresultaten zijn onderling niet of nauwelijks te vergelijken door de uiteenlopende wijzen waarop de onderzoekgegevens zijn verzameld. Betoogd werd dat coördinatie bij het verrichten van arbeidsmarktonderzoek onder alumni essentieel is voor de opbouw van databestanden die wel onderling vergelijkbaar en bijgevolg bruikbaar zijn voor analyses en prognoses op een relatief laag aggregatieniveau zoals bijvoorbeeld een bepaalde studierichting. In een later verricht onderzoek van het ROA onder HBO-instellingen

gen werden soortgelijke conclusies getrokken voor het HBO²⁾.

In het onderhavige artikel zal worden aangegeven welke groepen belang hebben bij het periodiek beschikbaar komen van vergelijkbare analyse- en prognoseresultaten. Tevens wordt aangegeven op welke wijze en onder welke condities onderling vergelijkbare onderzoekresultaten kunnen worden gegenereerd. Daartoe wordt een aantal voorstellen gedaan die zowel op het onderzoektechnische- als het organisatorische vlak liggen. Ter afronding wordt ingegaan op de methoden waarmee de voortgebrachte analyse- en prognoseresultaten op toegankelijke wijze kunnen worden gepresenteerd aan de verschillende groepen belanghebbenden. Het artikel vormt de gecomprimeerde weergave van een onderzoekrapport dat door het ROA is opgesteld³⁾.

Toegenomen behoefte aan vergelijkbaar arbeidsmarktonderzoek

De relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt behoort sinds een aantal jaren tot een belangrijk aandachtspunt in zowel het onderwijsbeleid als het economisch structuurbeleid en het arbeidsvoorzieningsbeleid.

Zo installeerde de huidige minister van Onderwijs en Wetenschappen direct na zijn aantreden een Adviescommissie Onderwijs en Arbeidsmarkt, onder voorzitterschap van mr. ir. F. C. Rauwenhoff⁴⁾, met als opdracht om te adviseren over de manier waarop de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt kan worden verbeterd. In haar eindrapport *Onderwijs-Arbeidsmarkt: naar een werkzaam traject* doet de commissie onder meer de aanbeveling om scholen verantwoordelijk te stellen voor het inrichten van systemen voor interne- en externe kwaliteitszorg. De kerngegevens van de zogeheten „zelfevaluatie” zouden in een jaarverslag vermeld moeten worden.

Ook hield een aantal „captains of industry” en werkgeversorganisaties, bijeengebracht door de Stichting Maatschappij en Onderneming, eind vorig jaar een dringend pleidooi voor een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt⁵⁾. Deze zou onder meer bereikt moeten worden door de adoptie van scholen door bedrijven en door een verbeterde „produktevaluatie” na te streven. Vanuit bijvoorbeeld de Raad voor de Centrale Ondernemingsorganisaties⁶⁾, de Commissie Ontwikkeling Bedrijven van de Sociaal-Economische Raad, werknemersorganisaties en van verschillende beroeps- en belangenverenigingen worden eveneens regelmatig vergelijkbare pleidooien vernomen.

De informatie over de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt en het verloop van hun beroepscarrière is dan ook voor diverse groepen van belang. Het zijn vooral de onderwijsinstellingen alsmede de afgestudeerden en hun werkgevers die belang hebben bij de primaire onderzoekresultaten. Deze krijgen echter een aanzienlijke meerwaarde als dergelijk onderzoek regelmatig wordt herhaald en de resultaten kunnen worden gecombineerd. Dit biedt twee grote voordelen: onderlinge verge-

lijkbaarheid van de meetresultaten en de mogelijkheid om, zij het voorzichtig, trendextrapolaties en prognoses op het niveau van studie/afstudeerrichtingen te verrichten, zoals nu door de Taakgroep Studentenramingen wordt gedaan voor de in- en uitstroom van het hoger onderwijs.

Deze analyse- en prognoseresultaten kunnen onder meer worden gebruikt bij de studie- en beroepskeuze, de arbeidsbemiddeling, de personeelsplanning, de capaciteitsplanning van het onderwijs, de opzet en inrichting van curricula, alsmede de kwaliteitsbewaking van het onderwijs. Enkele gebruiksmogelijkheden zullen we nader toelichten. Kiezers van een studie of beroep en degenen die hierbij een voorlichtende taak hebben, hebben behoefte aan informatie over de (toekomstige) kansen op werk, de (toekomstige) beroepsmogelijkheden, het te verwerven inkomen en de carrièremogelijkheden na het volgen van de verschillende opleidingen. De overheid heeft belang bij informatie over (prognoses van) de arbeidsmarktpositie van academici en afgestudeerden van het HBO aangezien zij, als bekostiger van het hoger onderwijs en verantwoordelijke voor het arbeidsvoorzieningsbeleid, het tot haar taak rekent om zorg te dragen voor een optimale aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Werkgevers, waartoe ook de overheid behoort, hebben behoefte aan informatie over de (toekomstige) uitstroom uit de verschillende opleidingen en de mogelijkheden van deze opleidingen voor het realiseren van een doelmatige personeelsopbouw.

En, last but not least, voor instellingen van het hoger onderwijs en daarbinnen voor faculteiten en sectoren, zijn arbeidsmarktgegevens over hun opleidingen van belang voor de bepaling van de capaciteit van de onderwijsvoorzieningen, de inrichting en kwaliteitsbewaking van het onderwijs en voor de interne voorlichting aan studenten en afstudeerders over stageplaatsen en mogelijke werkgevers. Capaciteitsplanners in het onderwijs hebben informatie nodig waarmee de capaciteit van de verschillende opleidingen beter kan worden afgestemd op de opnamemogelijkheden van de arbeidsmarkt en daarmee op de te verwachten opleidingsinstroom. Het betreft met name kwalitatieve gegevens over de omvang en samenstelling van de toekomstige uitstroom uit de diverse opleidingen en de vraag op de arbeidsmarkt naar deze opleidingen. Onderwijsgevend en ontwerpers van curricula hebben vooral behoefte aan informatie waarmee zij het onderwijs inhoudelijk beter kunnen afstemmen op de eisen van de beroepspraktijk. Het gaat hierbij om kwalitatieve informatie over beroepsprofielen, functie-uitoefening en de daarvoor benodigde kennis en vaardigheden.

De meeste van de hiervoor benodigde gegevens kunnen op betrekkelijk eenvoudige wijze worden verkregen door regelmatig en systematisch opgezet onderzoek onder afgestudeerden.

Naar onderling vergelijkbare onderzoekresultaten

Bij de uitvoering van bovengenoemd onderzoek is het dan echter wel van groot belang dat het verzamelen en het verwerken van de gegevens over afgestudeerden op uniforme wijze plaatsvindt, met gebruikmaking van standaarddefinities en standaardclassificaties. Alleen dan kan de voortgebrachte informatie worden ingepast in een landelijk statistisch databestand dat bruikbaar is voor vergelijkingen tussen universiteiten en tussen HBO-instellingen en voor analyses en prognoses op het niveau van bijvoorbeeld studierichtingen⁷⁾).

Er zijn verscheidene mogelijkheden om tot onderling beter vergelijkbare onderzoekresultaten te komen. Deze liggen vooral op het onderzoektechnische- en organisatorische vlak. We zullen met de bespreking van de onderzoektechnische mogelijkheden beginnen. De eerste vereiste is dan dat al het onderzoek onder afgestudeerden een aantal basis-items bevat. We hebben in het vorige artikel en de daarbijbehorende ROA-publikatie⁸⁾ laten zien dat er enkele items zijn die in vrijwel ieder arbeidsmarkt- en eerstebestemmingsonderzoek onder afgestudeerden aan de orde komen. Het gaat om:

1. Opleidingsgegevens;
2. De huidige positie op de arbeidsmarkt;
3. Het beroep en de bedrijfstak waarin men werkzaam is;

Het is betrekkelijk eenvoudig, doch wel van essentieel belang, om voor deze drie basisitems een standaardvraagstelling te hanteren. In het ROA-onderzoeksrapport *Ontwerp van een arbeidsmarktscanner voor academic⁹⁾* wordt uitgebreider ingegaan op deze onderzoekitems en hun vraagstelling.

De tweede onderzoektechnische vereiste is dat de antwoorden op de hiervoor genoemde basisitems en bijbehorende standaardvragen worden gecodeerd volgens een codering die is afgeleid van de CBS-standaardclassificaties voor opleiding, bedrijf en beroep. Omdat deze classificaties op een aantal punten verbijzonderd moeten worden om ze geschikt te maken voor het onderzoek van afgestudeerden uit het hoger onderwijs, zou onder auspiciën van bijvoorbeeld de HBO-Raad en de VSNU, een tijdelijke werkgroep geformeerd kunnen worden om adequate classificaties te ontwikkelen. Bij de feitelijke uitvoering kunnen uiteraard deskundigen worden betrokken.

Andere onderzoektechnische vereisten die gesteld moeten worden zijn de representativiteit, de actualiteit en de regelmatige herhaling van het onderzoek. Om de respons te verhogen moet het belang dat respondenten ontegenzeggelijk kunnen hebben bij dergelijk onderzoek, gevoeld worden door een efficiënte feed-back van de onderzoekresultaten en daarop gebaseerde prognoses. Daarnaast zou een aanvullend onderzoek gedaan moeten worden naar de representativiteit zowel naar instelling

als landelijk naar studierichting, alhoewel na een aanloopperiode ook gewerkt kan worden met correctiefactoren. Om op het niveau van studien en afstudeerrichtingen representatieve uitspraken te kunnen doen zal naar alle waarschijnlijkheid gestreefd moeten worden naar een integrale benadering van alle afgestudeerden. Gezien de grote verscheidenheid aan richtingen in het hoger onderwijs zou een steekproef waarschijnlijk onvoldoende „power” hebben om generaliseerbare uitspraken per afstudeerrichting te kunnen doen. Wordt de enquête bovendien geplaatst in het kader van een breder alumni beleid dan ligt zonder meer een contact met alle afgestudeerden in de rede. Nader beraad zal hierover nog plaats dienen te hebben. Ook zal de vraag aan de orde moeten komen of het onderzoek zich alleen moet richten op gediplomeerden of dat ook „studiestakers” bij het onderzoek betrokken moeten worden.

Omwille van de actualiteit en de regelmatige aanvulling van de datavoorziening zou gestreefd moeten worden naar een jaarlijks onderzoek onder afgestudeerden. Vanwege de snelle technologische en organisatorische veranderingen treden er aanzienlijke verschuivingen op in de beroepen en opleidingenstructuren van de werkgelegenheid. De situatie op de diverse arbeidsmarktsegmenten kan hierdoor snel veranderen. Arbeidsmarktgegevens van meer dan enkele jaren oud zijn dan niet meer bruikbaar voor analyses. Ook de gegevensverzamelende instantie is gebaat bij het nastreven van regelmaat in het onderzoeksproces. Door de continuïteit en de routinematigheid zal het aanschrijven van afgestudeerden en het verzamelen en verwerken van de gegevens relatief minder inspanningen vergen. Hierbij speelt uiteraard ook de omvang van de te onderzoeken populatie een belangrijke rol.

Ook zal een besluit genomen moeten worden over een longitudinale- of een enkelvoudige onderzoekopzet. Met andere woorden: blijft het onderzoek beperkt tot een jaarlijkse „first destination survey” onder de afgestudeerden uit dat kalender- of studiejaar, of geeft men dit tevens het karakter van een loopbaanonderzoek. Het laatste vereist een grotere inspanning om het woon- of werkadres voortdurend te actualiseren. De kennis over bijvoorbeeld carrièrepatronen, de arbeidsmarktmobiliteit en scholingsbehoefte bij „jonge werknemers” zou hierdoor evenwel aanzienlijk vergroot worden.

Organisatie van de first-destinations survey

Naast deze onderzoektechnische vereisten is er een aantal organisatorische aspecten aan het voorgestelde onderzoek te onderscheiden. Voor de organisatie van het onderzoek onder afgestudeerden zijn globaal gezien een tweetal modellen te schetsen:

- centrale coördinatie van door instellingen uitgevoerde onderzoeken.
De door instellingen op uniforme wijze verzamelde en gecodeerde

- basisgegevens worden op centraal niveau bijeengevoegd tot een landelijke dataset (het „Britse-model”);
- centrale verzending, verzameling, verwerking, analyse en rapportage op basis van door de instellingen verstrekte namen en adressen van afgestudeerden (het „Ontario-model”).

Het moge duidelijk zijn dat dit de twee uitersten zijn op een continuüm. Hieronder worden enkele relativerende opmerkingen geplaatst bij de bovenstaande modellen. Eerst wordt echter ingegaan op de organisatie van het onderzoek binnen een instelling. De systematische peiling onder afgestudeerden dient bij voorkeur beheersmatig onafhankelijk te worden georganiseerd, als een facilitaire voorziening ten behoeve van de hele instelling. Het scheppen van één voorziening biedt schaalvoordelen met betrekking tot de exploitatie van de verzamelde gegevens, garandeert dat het onderzoek binnen de instelling gecoördineerd en op uniforme wijze plaatsvindt, maakt bundeling van professionele know-how mogelijk, en biedt één aanspreekpunt voor belanghebbenden. Ten behoeve van het onderzoek kan een aparte organisatie binnen de instelling in het leven worden geroepen. Deze voorziening kan echter ook deel uitmaken van een (reeds bestaande danwel op te richten) organisatie met meer taken dan alleen het verrichten van systematisch onderzoek onder afgestudeerden. In het laatste geval voorkomt een beheersmatig onafhankelijke opzet van de onderzoekvoorziening of uitbesteding aan een onderzoeksinstituut¹⁰) het gevaar dat een vermenging optreedt van onderzoek en beleid en dat het onderzoek ondergesneeuwd raakt tussen de andere taken van de desbetreffende organisatie. Bovendien is een beheersmatig onafhankelijke opzet bevorderlijk voor de eigen identiteit van de onderzoekvoorziening.

Zoals eerder is aangegeven is het van groot belang dat het verzamelen en het verwerken van de gegevens over afgestudeerden door de afzonderlijke instellingen op uniforme wijze plaatsvindt. Om deze uniformiteit te kunnen waarborgen en een landelijke statistische database te kunnen bijhouden, dient een voorziening op landelijk niveau in het leven te worden geroepen. Een dergelijke voorziening kan in een centrale of in een decentrale opzet uitvoering geven aan een landelijk uniforme wijze van arbeidsmarktonderzoek onder afgestudeerden.

In een centrale opzet is de uitvoering van het arbeidsmarktonderzoek onder afgestudeerden geheel in handen van een landelijke instantie. De bijdragen van de deelnemende instellingen beperken zich tot het periodiek doorgeven van adressen (studie-adres en ouderlijk adres) op het moment van afstuderen aan de landelijke instantie. Een centrale opzet garandeert op organisatorisch eenvoudige wijze uniformiteit met betrekking tot het verzamelen en het verwerken van de gegevens. Aan een centrale opzet kleven echter ook enkele bezwaren. Afgestudeerden van een instelling voelen zich wellicht minder verbonden met een voor hen

onpersoonlijke landelijke instantie dan met de instelling waar zij hebben gestudeerd. Dit kan de respons in negatieve zin beïnvloeden. Bovendien is een centrale opzet minder flexibel dan een decentrale opzet waardoor het toevoegen van instellings- of faculteitsspecifieke vragen (ook wel bekend als „piggy backing“) in het gedrang kan komen. Dit laatste kan tot gevolg hebben dat afzonderlijke instellingen/faculteiten/sectoren er alsnog toe overgaan om zelf additioneel onderzoek onder hun afgestudeerden te verrichten. „Overenquëtering“ van afgestudeerden en daarmee een lage respons kan het gevolg zijn.

Gezien deze bezwaren dient de landelijke voorziening bij voorkeur in een decentrale opzet uitvoering te geven aan een landelijk uniforme wijze van dataverzameling en -verwerking. In een dergelijke opzet zorgen de afzonderlijke instellingen voor het periodiek verzamelen en verwerken van de gegevens over hun afgestudeerden, alsmede voor het tijdig aanleveren van een basis-dataset aan de landelijke voorziening. De landelijke voorziening ziet er op toe dat de activiteiten binnen de afzonderlijke universiteiten en hogescholen op uniforme wijze worden verricht, coördineert deze activiteiten en actualiseert en beheert de landelijke statistische database.

Informatieprodukten op basis van het onderzoek onder afgestudeerden

De systematische peiling onder afgestudeerden en te zijner tijd ook werkgevers genereert periodiek enquêtegegevens en geactualiseerde adressen van externe relaties. Het adressenbestand kan door de afzonderlijke universiteiten en hogescholen in geautomatiseerde vorm en als gids worden verspreid. De enquêtegegevens dienen te worden opgeslagen in een statistische database die aan tenminste twee eisen moet voldoen. De eerste eis betreft de bruikbaarheid voor analyses en prognoses op landelijk niveau en de daarmee samenhangende koppelbaarheid aan andere bestanden. Dit impliceert, zoals eerder is betoogd, dat het verzamelen en het verwerken van de gegevens door de afzonderlijke universiteiten en hogescholen op uniforme wijze moet plaatsvinden, met gebruikmaking van standaarddefinities en standaardclassificaties. De genoemde voorziening op landelijk niveau dient hierover te waken. In de tweede plaats moet de database toegankelijk zijn voor onderzoekers. Dit impliceert dat de enquêtegegevens in geautomatiseerde vorm worden opgeslagen in een dergelijke database. De enquêtegegevens kunnen dan op tape aan onderzoekers ter beschikking worden gesteld voor het verrichten van analyses en het maken van prognoses. De resultaten hiervan kunnen periodiek aan de onderscheiden groepen belanghebbenden worden verstrekt in de vorm van voor hen passende standaardrapportages. Voor kiezers van een studie of beroep kunnen de kansen op werk, de beroepsmogelijkheden, het te verwerven inkomen en de carrièremogelijkheden van de verschillende opleidingen worden gepresenteerd in de vorm van

een wegwijzer. Het is ook mogelijk om de informatie betreffende studien en beroepskeuze aan te bieden in de vorm van een gebruiksvriendelijk geautomatiseerd systeem¹¹). Ten behoeve van werkgevers kan informatie over met name de toekomstige uitstroom uit de verschillende opleidingen en de mogelijkheden van deze opleidingen tijdens de beroepsuitoefening eveneens in de vorm van een (geautomatiseerde) wegwijzer worden gepresenteerd. Voor capaciteitsplanners in het onderwijs kan cijfermatige informatie over met name de omvang en samenstelling van de toekomstige uitstroom uit de diverse opleidingen en de vraag op de arbeidsmarkt naar deze opleidingen in de vorm van een basis-tabellenboek beschikbaar komen. Voor onderwijsgevers en ontwerpers van curricula kan kwalitatieve informatie over de doelmatigheid van de opleiding in relatie tot de eisen die de beroepsuitoefening stelt in de vorm van disciplinerapporten beschikbaar komen.

Actiepunten voor de ontwikkeling van het voorgestelde informatiestelsel

Uiteraard is het niet mogelijk om het hiervoor beschreven stelsel van systematische informatievoorziening in één keer in te voeren. Om dit type onderzoek te doen slagen is het nodig om de medewerking te verkrijgen van alle universiteiten en faculteiten en van alle hogescholen en sectoren. Het lijkt daarom verstandig om daarbij in enkele fasen te werk te gaan. In eerste instantie moet geprobeerd worden om die onderzoeken die thans al op regelmatige basis plaatsvinden (bijvoorbeeld aan de LUW, de RL, bij enkele faculteiten van TU's en de EUR en aan de agrarische hogescholen) met elkaar te integreren. Met name voor het op elkaar afstemmen van verschillende informatiebehoeften en de daarbij behorende vraagstellingen zal nog veel overleg en goede wil nodig zijn.

Een ander, meer onderzoektechnisch probleem wordt gevormd door de beperkingen van de huidige CBS-standaardclassificaties voor opleiding, bedrijfstak en beroep, voor onderzoek onder academici. Met name de classificaties voor beroepen en bedrijfstakken in de kwartaire sector zijn daarvoor te beperkt. Met het CBS en eventueel in ILO-verband (de CBS-classificaties zijn afgeleid van internationale standaardclassificaties van de ILO) zal overleg gevoerd moeten worden over de verbijzondering hiervan.

Een derde aandachtspunt bestaat uit de organisatie en coördinatie van het arbeidsmarktonderzoek onder de afgestudeerden. Universiteiten en faculteiten, hogescholen en sectoren zullen onderling en wellicht in overleg met het Ministerie van O&W en respectievelijk de VSNU en de HBO-Raad tot een samenwerkingsvorm en bijbehorende bekostigingsafspraken moeten trachten te komen. Als er ook daadwerkelijk vergelijkbaar uitstroomonderzoek heeft plaatsgevonden dan zullen ook het databeheer, de secundaire analyses en de samenstelling van informatieproducten

een punt van aandacht gaan worden. Voor universiteiten en hogescholen die nog niet eerder regelmatig onderzoek onder afgestudeerden verricht hebben zal het opzetten van een actueel en zo volledig mogelijk adresbestand van hun afgestudeerden een hoge prioriteit dienen te hebben. Ook dit zou in onderlinge samenwerking kunnen gebeuren door bijvoorbeeld een daarin gespecialiseerd bureau.

Tot slot

De hogescholen en universiteiten hebben uitstekende mogelijkheden om in de toenemende behoefte aan informatie over de arbeidsmarktperspectieven van studierichtingen en specialisaties daarbinnen te voorzien. Zonder veel extra inspanningen, door samenwerking en coördinatie, kan gewerkt gaan worden aan een stelsel van onderzoeken onder afgestudeerden waarvan de resultaten onderling vergelijkbaar zijn. In de toekomst zouden alle afgestudeerden jaarlijks moeten worden benaderd voor actualisering van hun adresgegevens en eventuele veranderingen in hun arbeidsmarktpositie en vijf-jaarlijks voor een uitgebreider loopbaanonderzoek, zodat, afhankelijk van de informatiebehoefte, een database ontstaat met actuele gegevens over de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden en waarmee analyses en prognoses kunnen worden verricht. Voor arbeidsmarktonderzoek onder schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs is inmiddels het zogeheten RUBS-project voorgesteld (RUBS: Registratie van de Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters). Het desbetreffende rapport¹²⁾ ligt nu ter besluitvorming bij het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening i.o. De VSNU en de HBO-Raad zijn inmiddels geïnformeerd over de wenselijkheden en de mogelijkheden van het hiervoor beschreven systeem van arbeidsmarkt-„scanning” van de afgestudeerden van het hoger onderwijs. Zij zijn immers bij uitstek de instanties die een landelijke doorvoering kunnen bevorderen. Uiteraard is de volledige medewerking van universiteiten en hogescholen dan wel noodzakelijk.

Noten

- 1) DAM, J. W. VAN, A. DE GRIP, J. A. M. HEIJKE, Huidig follow-up onderzoek levert dikwijls beperkte resultaten, in: *U&H*, jrg. 36 (1989/1990) nr. 4, p. 260-266.
- 2) DAM, J. W. VAN, en M. A. MORTIER, *Inventarisatie van arbeidsmarktonderzoeken onder afgestudeerden van het HBO*, ROA-W-1990/1, Maastricht.
- 3) DAM, J. W. VAN, J. A. M. HEIJKE, G. W. M. RAMAEKERS, *Ontwerp van een arbeidsmarktscanner voor academici*, ROA-R-1989/3, Maastricht.
- 4) Voorzitter van de hoofddirectie van „Philips Nederland”.
- 5) Stichting Maatschappij en Onderneming, *Het onderwijs als Nederlands wapen in de internationale concurrentiestrijd*, Verslag van de SMO-Tafelronde, Den Haag, 1989.
- 6) Raad voor de Centrale Ondernemingsorganisaties (RCO), *Onderwijs en onderneming*, Den Haag, 1989.

- 7) Vergelijk voor prognoses van de arbeidsmarktperspectieven voor (clusters van) studierichtingen: GRIP, A. de, J. A. M. HEIJKE en R. J. P. DEKKER, De arbeidsmarkt naar opleiding in 1992, in: *Economisch Statistische Berichten*, 9 mei 1990, blz. 428-432.
- 8) DAM, J. W. VAN, A. de GRIP en J. A. M. HEIJKE, *Op zoek naar informatiebronnen over de arbeidsmarktpositie van academici*, ROA-W-1988/3, Maastricht.
- 9) DAM, J. W. VAN, J. A. M. HEIJKE en G. W. M. RAMAEKERS, *op. cit.*, 1989.
- 10) De Rijksuniversiteit Limburg heeft het periodieke arbeidsmarktonderzoek onder haar afgestudeerden uitbesteed aan het ROA dat verbonden is aan de economische faculteit van deze universiteit.
- 11) Gewezen kan worden op het Information System on Education and Employment (I-SEE!) dat begin dit jaar operationeel is geworden. Door middel van dit systeem krijgen studie- en beroepskiezers langs menugestuurde wegen toegang tot gegevens over opleidingen, met deze opleidingen te vervullen beroepen en de arbeidsmarktperspectieven van deze opleidingen en beroepen. De bijdrage van het ROA aan I-SEE! betreft het berekenen en analyseren van de arbeidsmarktsituatie en -perspectieven van opleidingen en beroepen.
- 12) GRIP, A. DE, en J. W. VAN DAM, *Evaluatie van de RUBS-schoolverlatersenquête 1989*, ROA-R-1990/2, Maastricht.